

animæ negotiis sollicitum se ostendat: cetera temporalia aliis agenda tradat et constanter renuat sibi onera imponi, quæ cum sacro ministerio et sacerdotali dignitate non congruunt: ne aliis sive avaritiæ, sive cupiditatis alicujus suspicionem ingerat. Prudens denique sit, maxime ubi de alterius sexus visitandis infirmis agatur: nunquam ergo, si fieri potest, sine teste id faciat et angelo suæ pudicitiae comite; nihil nisi decorum in verbis, in gestu, in incessu præseferat.

18. Cum aliæ visitationes ex charitate, ex amicitia, ex animi gratitudine et benevolentia, vel ad amicitiam conciliandam sunt peragendæ, nonnisi animarum salus ultimus sit vel proximus finis. Quacumque autem ex causa visitationes hujusmodi incipiuntur, frequentius ac opus sit non fiant, nec longius ac par est prorogentur, ne paulatim ex charitatis et benevolentiae fine in amorem sensibilem vel carnalem declinent, aut in vitium gulæ, in compotationes, in inutilia et sacerdoti indigna dilabantur. Quod si in ejusmodi visitationibus negotia terrestria sint tractanda, quæ gloriæ Dei et salutis animarum finem habent, missionis suæ presbyter ne obliviscatur: sciat enim prudenti ratione de Deo, de Ecclesia, de bonis ad spiritum pertinentibus sermonem imscere, consilia quædam addat et exhorta-

tiones, quæ animas dirigunt et perficiunt. Sed, quod maximum præstat, gravitate loquendi et se continendi aliis exemplo sit; detractiones et obmurmurationes effugiat et impediat, cachinnos vitet, nihilque effutiat vel intra domesticos parietes agat, quod publicum vulgatumque rubore eum afficeret.

3. De Mortuorum sepultura.

19. Juvat hic aliqua ex Rituali Romano in mentem revocare, ne sacerdotes sui muneris obliviscantur.

1° Sacras cæremonias et ritus parochi summo studio servare debent, atque usu retinere.

2° His itaque præstandis, qua par est modestia et devotione, ita se habebunt, ut ad defunctorum salutem, simulque ad vivorum pietatem, quemadmodum vere sunt, non ad quæstum, ejusmodi ritus sancti instituti esse videantur.

3° Caveant omnino parochi, aliique sacerdotes, ne sepulturæ vel exequiarum, seu anniversarii mortuorum officii causa quidquam paciscantur, aut tamquam pretium exigant; sed iis eleemosynis contenti sint, quæ aut probata consuetudine dari solent, aut Ordinarius constituerit.

4° Cum autem antiquissimi ritus ecclesiastici sit, cereos accensos in exequiis et fu-

neribus deferre; caveant item, ne ejusmodi ritus omittatur, aut ne quid avare aut indigne in eo committatur.

5° Pauperes vero, quibus mortuis, nihil aut ita parum superest, ut propriis impensis humari non possint, gratis omnino sepeliantur; ac debita lumina suis impensis, si opus fuerit, adhibeant sacerdotes, ad quos defuncti cura pertinet, vel aliqua pia confraternitas, si fuerit, juxta loci consuetudinem.

20. Hæc meminisse juvabit, præsertim quod ad pauperes spectat, quorum patres, ut diximus, sacerdotes sunt ex officio, ut magno amore etiam post obitum prosequantur. Indignum enim esset, et scandalum cieret, si aliquando pauper sine cæremoniis et ritu sacro, sine cereis ad sepeliendum, ut canis, ob sacerdotum avaritiam deferretur. Nec minus scandalum esset festinanter cæremonias perficere, sine ulla gravitate, modestia ac pietate, ubi de paupere sepeliendo agatur; quis enim cum sacerdotem sic agentem videret, non statim argueret, non eum propter Deum sed propter lucrum suo officio fungi? Sciant ergo nunquam sine mercede, saltem cœlesti, hæc ab eis fieri. In mentem angeli verba ad Tobiam revocent (1), vel Augustini dictum: « Mortuum sepelitis, ipse sepultus pro vobis voce tacita proclamavit. »

(1) Tob. vii, 12.

21. Denique noverint sacerdotes quando et quibus ecclesiastica sepultura dari non liceat. Etenim canones vetant quominus iis detur qui in catholica religione mortui non sunt, quia nunquam eam professi fuerunt, vel ab ea publice discesserunt ut hæresim vel schisma sequerentur; deinde iis qui excommunicatione majori publice notantur, nominatimque interdictis, nec non iis qui in loco sunt interdicto, eo durante. Pariter sepultura ecclesiastica prohibentur qui sibi ipsis ex desperatione, vel ex iracundia manus violentas intulerunt, nisi ex insaniam fecisse constet, vel nisi ante mortem pœnitentiæ signa dederint; denique qui in duello mortui sunt, quamvis pœnitentiæ signa ante mortem dederint; manifesti et publici peccatores, sine pœnitentia mortem obeuntes; infantes absque baptismate mortui. Quod si in his dubium aliquod oriatur, nihil nisi Episcopo ordinario consulto, a sacerdote fiat.

4. De consolatione afflictorum.

22. Quis melius sacerdote, qui Christum repræsentat, cujus erat omnium misereri, cujuscumque generis miseros homines hortari et consolari queat? At cor patris induere opus est ut afflictionibus omnibus solatium afferatur, quod nec mundi sectatores, nec bona omnia mundi ipsis unquam afferre

possunt: mundus homines miseros reddit, Dei est et ipsius legatorum dulcedinem et gaudium dispensare. Ut hæc ageret Paulus apostolus se omnia omnibus faciebat, ut omnes Christo lucrifaceret; gaudebat cum gaudentibus, et cum flentibus flebat. Hoc presbyter habeat præ oculis exemplum: nam infinita sunt hominum angustia, quibus occurrere necesse est. Alii interiori a dæmone vel concupiscentiis cruciantur, de quibus timendum ne fortasse in dementiam incidant vel in crimen; alii delictorum pondere premuntur, ac verendum ne in desperationem acti præcipientes in infernorum locorum barathra ruant; alios mundus fatigat ac frangit, furto, detractione et calumnia, concussionibus et persecutione, eosque gemitibus consumi sinit; alios denique Deus ipse probat paupertate, adversitatibus, infirmitate ac desolationibus, qui, nisi adjuvemus, animo dejiciuntur.

23. Vides quot quantosque, tu mitissimi Christi minister, solari et dulcedinis tuæ rore levare debeas; illis, ut potes, succurras, hos invisas, eorumque lacrymas tergas, vel tuas cum eorum lacrymis misceas; alios patienter audias, ut quæ turgenti corde retinent in cor patris effundant et recreentur. Si in his rerum adjunctis sacerdos fideles despiciat, si audire negligat, vel immitissime e sua præsentia deturbet, ad quem con-

fugient miseri vel quem solatorem habebunt? Certe Deum et Christum Jesum; sed presbyteri est hoc iter ipsis indice monstrare, ut quod ab hominibus extundere non possunt, saltem lacrymis et prece a Deo impetrent. Ne pharisæum, obsecro, imitemur, qui cum Christum benignum se ostendere erga Mariam pœnitentem conspiceret, tacito animo improbavit. Si Christus Magdalenam, ex pharisæi mente, rejecisset, anne mulierem hanc inter præclarissimas sanctas connumeraremus?

24. Quod si ad mala quædam ab hominibus tribulatione gravatis abigenda correctio aliquando necessaria sit, nihil obstat quominus opportune et quam mitissime fiat. Imprimis miseri consolatione indigent, ut tantisper a malis levantur, deinde cum animus sese erexerit, licet malorum causas explicare, ut se corrigant et ad has causas avertendas laborent. Christus primo paralyticum jam a triginta et octo annis in lecto jacentem curavit; serius vero eum admonuit: « Jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat (1). » Antea Christus adulteram a suis accusatoribus liberam reddidit; deinde addidit: « Vade, et jam amplius noli peccare (2). » Christus sit nobis exemplo, ut paterne miseris afflictisque opem præbeamus.

(1) Joan. v. 15.

(2) Joan. viii. 11.

5. De correctione peccatorum.

25. Patris profecto est non modo filiis consolationem afferre, eorumque tristitiam levare, verum etiam eos aliquando tristes reddere, errantium correctione vel etiam punitione. Atque in hoc sacerdotes medicum imitari tenentur, qui vel membrum amputare, vel candescenti ferro plagam inurere, ut sospitem infirmi vitam habeant, nullo modo expavescit vel refugit. Sic Paulus gavisus est quod Corinthios contristasset, eo quod tristitia hæc eos ad meliorem frugem adduxerit. Christus etiam nobis hujus severitatis et correctionis plurimis in evangelii locis auctor est; vel cum omnes simul apostolos, vel cum Petrum severe verbis castigavit, vel cum vendentes et ementes bis e templo ejecit. Non minus est damnum cum subditum sine causa amare agimus, ac cum ejus increpare vitia negligimus, ubi nostri muneris est ut id agamus. Sacerdotem Heli in mentem presbyteri revocent, nec a Deo impune relictum iri sacerdotem arbitrentur, qui huic officio debite non satisfaciat. Quorsum enim auctoritatem a Deo recepit? quorsum virgam in manu tenet? nonne ut percussat, cum percussio ad sanandum necessaria videtur?

26. At vero sacerdotis correctio paterna

esse debet; quare regulas aliquas sequendas brevibus hic verbis proponimus:

1° Correctio *opportuna* sit, nempe rerum adjunctis faventibus, cum fructus speratur ab eo capiendus, qui correctione dignus est, vel ab iis quibus ipse scandalo fuit.

2° *Moderata* sit, ideoque non nimis frequens, ne inutilis fiat vel ad iram provocet; oportet etiam aliquando parcere subjectis, dissimulare peccata, mansuetudine delinquentem ad poenitentiam adducere. Corrigitur sane necesse est, non autem errantes conterere.

3° *Prudens* sit, ut nemo corrigatur nisi de ejus crimine certi simus: nemo enim præsumitur malus nisi probetur. S. Paulus de presbytero corrigendo ad Timotheum ait: « Adversus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus (1). »

Prudens sit, ne iratus aliquem corrigas, vel iratum; ne si iratus id facias, magis ut tuæ iræ satisfacias corrigere, quam ex amore videaris; sin autem iratum corrigas, nihil proficias et potius plagam acerbioram reddas.

Prudens sit, neminem videlicet publice de privatis culpis corrigas, nisi jam evangelicum Christi sequutus sis præceptum (2).

4° *Mitis* sit non acerba; audi Apostolum:

(1) I. ad Tim. v, 19.

(2) Matth. xviii, 15-17.

« Seniore[m] ne increpaveris, sed obseca ut patrem; juvenes ut fratres; anus ut matres; juvenculas ut sorores, in omni castitate (1). » In genere vero admonet Apostolus ut increpatio fiat in omni patientia et doctrina et in spiritu lenitatis, considerantes nosmetipsos, ne et nos tentemur (2).

6. De discordiis componendis.

27. Angelus pacis est minister Christi, et non solum inter Deum et homines, ut hos Deo reconciliet mediator, sed inter homines ipsos, ut odiis, jurgiis et discordiis extinctis, pax in familiis et societatibus regnet, concordia animos uniat, omnesque in Dei amorem, charitate duce, ferantur. Rixarum, odiorum, discordiarumque causa concupiscentiæ sunt: oportet ergo ut presbyteri odia ac discordias verbo et auctoritate prævertant, fidelibus Christi sermonibus insinuando, ut concupiscentias suas refrænare sciant, memores illius evangelici verbi: « Si quis vult post me venire, abneget semetipsum; » non enim christianus quis esse poterit quin hoc agere sciat.

28. Quod si ex hominum infirmitate aliquando fiat, ut odiorum discordiarumque semina spargantur, tum sacerdotis est scintillas primas statim extinguere, ne si serius

(1) I. ad Tim. v. 1.

(2) Ad Gal. vi, 1.

corripiantur magnum excitetur incendium: « A scintilla enim una augetur ignis. » Jam facilius est malum ab initio abigere, quam cum radices egerit et in immensum excreverit

Principiis obsta: sero medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

Itaque Deo suæ negligentiae presbyter rationem reddet, si præsertim suorum subditorum odiorum initia non comprimat cum possit: quid autem si sua imprudentia ac diuteriis causa sit ut succrescant ac rixas aliaque mala producant?

29. Cum verò odiorum discordiarumque malum gravissimum fiat, nec nisi serius sacerdoti innotuerit; videat qua suavitate, quaque prudentia agendum sit, ut animi paulatim refrigescant, conquiescant iræ, ratio dominetur, amorque Dei et proximorum corda pertentet. Caveat ne verbo quidem vel nutu unum vel alterum ex oppositis partibus lædat, ne lites dirimat, neve cum uno aut cum altero juxta ejus mentem consentiat; sed Christi exemplis utatur et præceptis, evangelica dicta et consilia adhibeat, nec humanas prætereat rationes quæ quandoque ad animos conciliandos non minimam vim habent. Unum separatim ab alio alloquatur, lenibusque verbis pacem et animorum unionem suadeat, quam Christus commendat. At si nihil verba lenia profi-

ciant, utatur interdium severitate, obsecret, increpet in omni patientia; intereaque effusis ad Deum precibus, roget ut obdurata corda emolliat, reddat rationi christianum sensum et affectum cordi. Gravissimum sane hoc est sacerdotis ministerium, quo fungi omnino sine Dei gratia et auxilio non potest.

§ IV.

*De Ecclesiæ et Pastoribus
honore debito tribuendo.*

30. Ecclesiam ut matrem, Pastores ut patres sacerdotes habeant, hoc enim mandatum a Christo accepimus. Mater est Ecclesia quæ nos ad vitam genuit, quæ alit, educat, servat, ad hujus vitæ mortalis finem dirigit, in morte ipsa lacrymas tergit, ac pro nobis etiam post mortem orat. In ea certe nati sumus, crescimus et roboramur, ut cum ea ad beatam perveniamus patriam, omnium electorum, filiorumque Ecclesiæ regnum. « Honorem igitur habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ ejus (1). » Scilicet ea sunt nobis erga Ecclesiam munia, quæ erga terrestres parentes, ut sicut his tum interiorum, tum exteriorum quamdam reverentiam et observantiam, tum opem et obedientiam debemus, ita et Ecclesiæ; sicut nobis man-

(1) Tob. iv, 3.

datur ne terrestres parentes contristemus, vel sive verbis, sive signis aut factis offendamus, ita et Ecclesiam ipsam; denique sicut pietas filialis nobis imponitur, ut parentibus nos devoveamus, eosque, ubi opus sit, defendamus et tueamur, ita hæc eadem erga Ecclesiam agere debemus.

31. Ne fugiat sacerdotes eandem Ecclesiæ esse auctoritatem ac Christo: « Sicut misit me Pater et ego mitto vos (1); » reverentiam et obedientiam Ecclesiæ ut Christo ipsi deberi: « Qui vos audit me audit, qui vos spernit me spernit (2); » in numero schismaticorum et peccatorum publicorum computandos eos esse qui Ecclesiam non audiunt: « Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus (3). » Itaque sacerdos interiori reverentia Ecclesiam revereatur, quæ sanctissimæ Trinitatis supremum est opus, sponsa Christi, templum Spiritus sancti et tabernaculum, columna veritatis, sanctuarium domus Dei. Pro ea Christus rogavit, ei Spiritum sanctum misit, ut cum ea æternum maneat, suggerat ei omnia, omnemque veritatem eam edoceat; ei suam præsentiam et continuum auxilium promisit, nec non cum ea operatur et regnat.

32. Primum *reverentiæ interioris* signum est, sacerdotem intime et sincere omnibus fi-

(1) Joan. xx, 21 et xvii, 18.

(2) Luc. x, 16.

(3) Matth. xviii, 17.

dei et morum doctrinis se subicere, quæ in Ecclesia universim tenentur; idemque præstet relate ad omnia decreta, canones et ecclesiasticas definitiones, ad omnes traditiones et consuetudines, quæ ab Ecclesiæ auctoritate firmata et sancita fuerunt; nec ullo modo dubitare audeat vel contradicere omnibus his quæcumque tandem ea sint. « Si quid divinæ Scripturæ præscribit auctoritas, inquit Augustinus, non est dubitandum, quin ita facere debeamus ut legimus: similiter etiam si quid per orbem frequentat Ecclesia. Nam hoc, quin ita faciendum sit, disputare, insolentissimæ insaniam est (1). »

33. *Exterius* presbyter Ecclesiam *revereatur*. Et primum vita ipsa et moribus; cum enim Ecclesia sancta sit, non modo sanctitate originis, constitutionis et doctrinæ, sed etiam suorum membrorum, potissimum suorum ministrorum sanctis operibus infidelium et popolorum omnium oculis prælucere debet; maxime cum ministrorum probra facile a populo in totius corporis opprobrium vertantur. Deinde suis verbis vel actionibus nihil effutiat, nihil operetur quod scandalo aliis sit, et minorem reverentiam erga Ecclesiam et ea quæ ad ipsam pertinent, ingerat. Laudet potius et defendat cultum, leges, consuetudines, approbatas cæ-

(1) Epist. 115, c. 5.

remonias; et sua modestia, pietate atque observantia quanti hæc sint facienda ostendat, ut eandem reverentiam et observantiam suo exemplo aliis inspiret.

34. *Opem* sacerdos Ecclesiæ *ferat*, ad hoc enim ejus minister et Christi est constitutus, ut in vinea Domini laboret, fructus afferat et fructus ejus maneant. Quid enim pigro ministro Ecclesia indigeat, qui contentus rara et celeri Ss. Sacrificii celebratione et festina sacri officii recitatione temporis reliquum otio consumit, ludis, visitationibus, negotiisque mundanis? Anne hujus rei gratia facti fuimus sacerdotes? « Sacerdotem, inquit Episcopus antequam levitas sacro oleo perungat, oportet offerre, benedicere, præesse, prædicare et baptizare... Ministros Ecclesiæ suæ fide et opere, voluit Christus, debere esse perfectos (1). » Ideo Christo rationem reddet presbyter, qui sui dumtaxat et suorum sollicitus, nihil vel parum in Ecclesiæ emolumentum et in animarum salutem laborat.

35. *Obedientia* sua erga matrem Ecclesiam laicos fideles sacerdos prævertat, ut ipsis ædificationi non scandalo sit. Qui enim fideles Christi inobedientes et reluctantes corrigere audeat, si ipse non prompte, non sincere, non exacte, non perfecte obediat? Quid si obmurmuret, et in crisim Ecclesiæ

(1) Rit. Rom. de Ord. Presbyt.